

ТУРИЗМ

DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.4\(18\).2025.13](https://doi.org/10.32782/2708-4949.4(18).2025.13)

УДК 338.48:008:352

Т.В. Зубехіна

Луцький національний технічний університет

ІНСТИТУЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМУ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД

Стаття присвячена комплексному дослідженню інституційної інфраструктури збалансованого розвитку суб'єктів культурного туризму у повоєнний період та визначенню її ключової ролі у відновленні національної туристичної сфери. Актуальність роботи зумовлена масштабними втратами культурної спадщини та інфраструктури, спричиненими повномасштабною збройною агресією, що створює безпрецедентні виклики для функціонування культурного туризму. У статті проаналізовано офіційні дані щодо руйнувань культурних об'єктів, охарактеризовано територіальну нерівномірність втрат і визначено їхній вплив на туристичний потенціал України. У роботі уточнено зміст поняття інституційної інфраструктури культурного туризму, яка охоплює систему формальних і неформальних інститутів, нормативно-правові механізми, організаційні структури, партнерства та професійні спільноти, що забезпечують координацію й ефективну взаємодію стейкхолдерів. Виділено основні її елементи: державні та регіональні органи влади, громадські інституції, бізнес-структури, освітньо-наукові заклади та міжнародні організації. Розкрито їхні функції в контексті повоєнної реконструкції та формування конкурентоспроможного туристичного продукту. Особливу увагу приділено аналізу специфіки повоєнних умов, які визначають нові вимоги до управління галуззю: необхідність відбудови пошкоджених об'єктів, переорієнтація туристичної політики громад, забезпечення безпеки туристичних маршрутів, залучення міжнародної технічної та фінансової допомоги. Визначено принципи збалансованого розвитку культурного туризму, що формують методологічну основу для побудови ефективної інституційної системи: збереження культурної спадщини, інклюзивність, економічна стійкість, екологічна відповідальність та цифрова інноваційність. У статті запропоновано напрями вдосконалення інституційної інфраструктури, які включають модернізацію культурних ресурсів, розвиток партнерських моделей управління, цифровізацію сервісів та управлінських процесів, зміцнення міжнародного співробітництва й підтримку локального туризму як інструменту відновлення громад. Зроблено висновок, що формування ефективної інституційної інфраструктури є стратегічним чинником стійкості, конкурентоспроможності та довготривалого розвитку культурного туризму України в умовах повоєнного відновлення.

Ключові слова: культурний туризм, інституційна інфраструктура, повоєнний період, сталий розвиток, культурна спадщина, туристичні дестинації, партнерство, міжнародна підтримка, відновлення, управління туризмом.

Постановка проблеми та її актуальність. Повоєнний період характеризується активними процесами відродження національної економіки, відбудови інфраструктури та формування нових підходів до використання культурних ресурсів. Однією з ключових галузей, здатних стимулювати соціально-економічний розвиток територій, є культурний туризм. Проте його відновлення вимагає створення ефективної інституційної інфраструктури, яка б забезпечила організаційні, нормативні, фінансові та комунікаційні умови для збалансованого функціонування суб'єктів культурного туризму.

Інституційні механізми визначають рамки діяльності туристичних підприємств, установ культури, органів влади та громадських організацій, впливають на підтримку підприємництва, збереження спадщини та розвиток людського капіталу. У повоєнних умовах такі механізми мають бути адаптовані до нових безпекових, економічних та соціальних реалій, що зумовлює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку культурного туризму та його інституційного забезпечення є об'єктом активної уваги як зарубіжних, так і вітчизняних дослідників. У працях Г. Річардса [1] культурний туризм розглядається як багатовимірне явище, що поєднує локальні культурні практики та глобальні туристичні потоки, акцентується увага на напрузі між автентичністю, комерціалізацією та потребою у збереженні культурної спадщини.

Суттєвий внесок у розроблення теоретико-методологічних засад планування та регулювання туризму зробив С. Майкл Холл [2], який обґрунтував підходи до формування політики сталого туризму, взаємодії зацікавлених сторін і ролі інституційних механізмів у забезпеченні збалансованого розвитку туристичних дестинацій. Ці напрацювання закладають загальну рамку для аналізу інституційної інфраструктури, однак здебільшого не деталізують специфіку повоєнних трансформацій та сектору культурного туризму як окремого об'єкта управління.

У своїй статті Антоненко І., & Охріменко А. [3] аналізують економіко-правові засади розвитку туристичного потенціалу України в умовах соціально-економічних трансформацій та післявоєнного відновлення, підкреслюючи важливість туризму для сталого розвитку держави. Окреслюють напрями вдосконалення державного регулювання, інвестиційної політики та правового забезпечення, необхідних для підвищення конкурентоспроможності туристичної сфери й її гармонізації з європейськими стандартами.

Стаття Чепурда, Л., Чепурда, Г., & Матвійчук, Л. [4] присвячена розкриттю сутності та значення стратегічного маркетингу в туризмі та готельно-ресторанному бізнесі в умовах постпандемічних, воєнних і післявоєнних викликів, акцентуючи на необхідності адаптивних підходів до управління та планування. У роботі проаналізовано сучасний стан галузі, обґрунтовано важливість стратегічних пріоритетів і запропоновано ефективні маркетингові інструменти для забезпечення збалансованого розвитку підприємств індустрії гостинності.

Окремий науковий напрям пов'язаний із дослідженням сталого туризму та його ролі у відновленні територіальних громад. Єрмаченко та ін. [5] доводять, що сталий туризм може бути важливим інструментом повоєнної реконструкції територіальних громад України, пропонують кластерний підхід до ініціювання туристичних програм залежно від масштабів руйнувань, а також наголошують на необхідності гармонізації інтересів бізнесу та громад.

У праці Тимошенко Т. та ін. [6], присвяченій постконфліктному відродженню туризму на рівні регіонів і громад (зокрема, на прикладі Київської області), аналізується вплив війни на стійкість туристичного розвитку, визначаються потреби учасників дестинацій і формулюються рекомендації щодо відновлення туристичної діяльності.

Захаріна О. [7] досліджує публічно-приватне партнерство як ефективний механізм управління розвитком туристичної сфери та забезпечення її сталості, підкреслюючи, що потенціал туризму неможливо реалізувати лише державними зусиллями. У матеріалі обґрунтовується роль ППП у створенні конкурентоспроможного туристичного продукту, розглядаються успішні кейси та визначаються його ключові функції, завдання й принципи.

Разом із тим проведений аналіз дає змогу виділити низку невирішених аспектів загальної проблеми, на які спрямоване дане дослідження, зокрема, недостатньо опрацьованою залишається концепція інституційної інфраструктури саме збалансованого розвитку суб'єктів культурного туризму у повоєнний період, з урахуванням специфіки їхньої діяльності, ризиків безпеки та потреб реставрації культурної спадщини.

Метою статті є уточнення теоретичних засад формування інституційної інфраструктури культурного туризму у повоєнний період та розкриття її значення для забезпечення стійкості туристичної сфери.

Виклад основного матеріалу дослідження. Інституційна інфраструктура охоплює сукупність формальних і неформальних інститутів, що регулюють взаємодію учасників туристичного сектору. До формальних інститутів належать державні органи управління, нормативно-правові акти, управлінські структури, стандарти якості та регуляторні механізми. Неформальні інститути охоплюють традиції, соціальні норми, локальні культурні практики, довіру, професійні спільноти та неформальні партнерства.

У контексті культурного туризму інституційна інфраструктура забезпечує:

- збереження та популяризацію культурної спадщини;
- формування конкурентоспроможних туристичних продуктів;
- координацію діяльності між територіальними громадами, бізнесом та державою;
- розвиток людського капіталу й професійних компетентностей.

Повоєнний період створює унікальне середовище, у якому культурний туризм одночасно зазнає значних втрат і отримує нові можливості для оновлення. Саме тому аналіз викликів і перспектив є ключовим для формування ефективної інституційної інфраструктури його розвитку.

Станом на 25 жовтня наслідки повномасштабної збройної агресії російської Федерації призвели до масштабних втрат у сфері культурної спадщини та культурної інфраструктури України. За офіційними даними Міністерства культури України, зафіксовано руйнування або пошкодження 1612 об'єктів культурної спадщини та 2427 елементів культурної інфраструктури [8].

Як зазначає відомство, серед пошкоджених пам'яток культурної спадщини 149 мають статус національного значення, 1311 – місцевого значення, а 152 об'єкти визначено як щойно виявлені. Географія руйнувань охоплює 18 областей та м. Київ, що свідчить про системний характер культурних втрат. Найінтенсивніших пошкоджень зазнали об'єкти Харківської області (342), Херсонської (294), Одеської (182), Донецької (173), а також Київської області разом зі столицею (156) (рис. 1).

Загалом унаслідок агресії значних збитків зазнала культурна інфраструктура держави: пошкоджено 2427 об'єктів, із яких 493 повністю знищено. Найбільше втрат зафіксовано у Донецькій, Харківській, Херсонській, Київській, Сумській та Миколаївській областях [8].

Структурний аналіз уражених інфраструктурних елементів демонструє такі масштаби: пошкоджено 1180 клубних закладів, 852 бібліотеки, 186 закладів мистецької освіти, 134 музеї та галереї, а також 50 театрів, кінотеатрів і філармоній. Окрім цього, постраждали дев'ять заповідників, 11 парків і зоопарків, чотири цирки, а також кіностудія в Києві [8].

Інституційна інфраструктура культурного туризму охоплює сукупність організацій, нормативно-правових

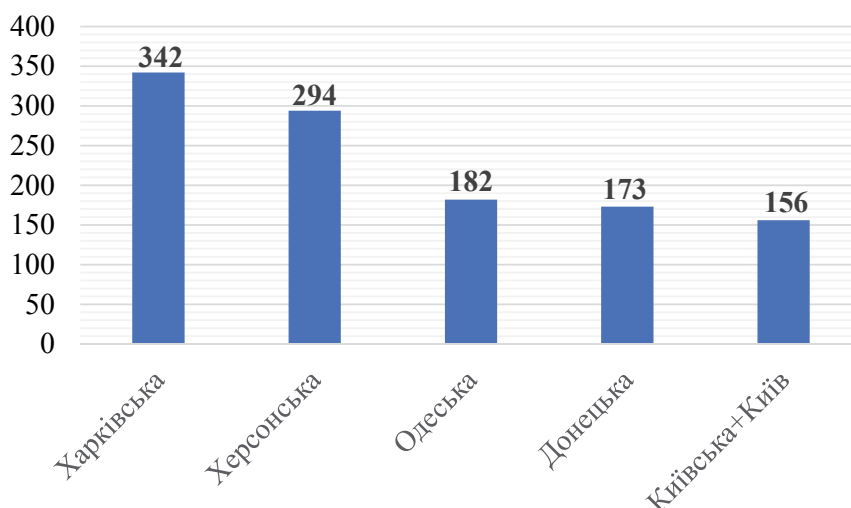

Рисунок 1 – Кількість пошкоджених пам'яток

Джерело: розроблено автором на основі [8]

механізмів, управлінських структур та партнерств, що забезпечують функціонування та розвиток туристичної діяльності на основі збереження культурної спадщини. У повоєнний період її роль значно зростає, оскільки відновлення туристично-культурного потенціалу потребує координації між державою, громадами, бізнесом і культурними установами.

Повоєнна реконструкція супроводжується такими чинниками:

- 1) руйнуванням культурних об'єктів, які становили основу туристичних маршрутів;
- 2) зміною соціально-економічних пріоритетів громад, що потребує переорієнтації туристичної політики;
- 3) необхідністю забезпечення безпеки туристичних маршрутів і об'єктів;
- 4) зростанням ролі міжнародної допомоги, грантів та партнерств для відновлення культурної інфраструктури.

У таких умовах інституційна інфраструктура стає каркасом, що здатний забезпечити збалансований розвиток галузі та її інтеграцію у процес загальнонаціонального відновлення [9].

Узагальнюючи вплив зазначених повоєнних чинників, можна стверджувати, що для ефективного відновлення та подальшого розвитку культурного туризму замало лише фізичної реконструкції пошкоджених об'єктів. Потрібна цілісна система суб'єктів, механізмів і взаємозв'язків, здатна координувати дії різних стейкхолдерів, забезпечувати стабільність процесів та сприяти формуванню конкурентного туристичного продукту. Саме тому доцільним є аналіз основних елементів інституційної інфраструктури, які забезпечують реалізацію цих завдань та виступають організаційною основою збалансованого розвитку галузі (табл. 1).

Інституційна інфраструктура відіграє ключову роль у забезпеченні збалансованого та стійкого розвитку

Таблиця 1 – Основні елементи інституційної інфраструктури

Елемент інституційної інфраструктури	Функції та роль у розвитку культурного туризму
Державні та регіональні органи влади	Формують політику відновлення культурної спадщини; затверджують програми підтримки туризму; координують безпекові заходи; створюють умови для інвестування та розвитку туристичної інфраструктури
Громадські організації та інституції культурної спадщини	Проводять експертизи й реставраційні ініціативи; здійснюють дослідження; беруть участь у збереженні культурних об'єктів; займаються промоцією культурної ідентичності та залученням громад до розвитку туризму
Бізнес у сфері культурного туризму	Туроператори, готелі, музеї, креативні простори та культурні стартапи формують туристичний продукт; адаптують його до нових умов; впроваджують інновації; сприяють розвитку місцевої економіки
Наукові установи та освітні заклади	Готують фахівців для галузі; проводять дослідження у сфері туризму та культурної спадщини; розробляють рекомендації щодо управління та відновлення культурних ресурсів
Міжнародні організації та донорські інституції	Фінансують відбудову пам'яток та розвиток інфраструктури; надають експертну та технологічну підтримку; сприяють інтеграції України у європейський та світовий туристичний простір

Джерело: розроблено автором

суб'єктів культурного туризму в повоєнний період, оскільки саме вона формує організаційну та управлінську основу для відновлення галузі. Аналіз основних її елементів демонструє, що повоєнна реконструкція неможлива без взаємодії державних, громадських, наукових, бізнесових та міжнародних структур.

Державні органи влади задають стратегічні орієнтири, забезпечують законодавчу базу та координують процеси відбудови культурних об'єктів. Їхня діяльність створює стабільні умови для інвестицій і відновлення туристичної інфраструктури [9].

Громадські організації та інституції культурної спадщини виступають носіями експертного потенціалу та локальної ініціативи, забезпечують залучення громади та мобілізацію суспільної підтримки реставраційних процесів.

Бізнес у сфері культурного туризму виконує функцію операційного ядра галузі: він формує туристичні продукти, впроваджує інновації та генерує економічні ресурси для розвитку територій. У повоєнних умовах його роль зростає, оскільки відновлення місцевих економік залежить від активізації підприємництва. Наукові та освітні установи забезпечують галузь професійними кадрами та науково-аналітичними розробками, що дозволяє здійснювати реконструкцію культурних ресурсів на основі сучасних методів і світових стандартів [10].

Міжнародні організації та донорські інституції привносять фінансові та експертні ресурси, сприяють інтеграції України у глобальні туристичні процеси та зміцнюють міжнародне партнерство у сфері культурної спадщини.

Загалом, ефективність розвитку культурного туризму у повоєнний період залежить від скоординованої взаємодії між усіма інституційними елементами, їхньої узгодженої участі у процесах відбудови, збереження культурного потенціалу та формування привабливого туристичного середовища. Тільки комплексний підхід дозволить забезпечити довготривалу стійкість, економічне зростання та культурне відродження територій.

Розглянуті елементи інституційної інфраструктури показують, що повноцінний розвиток культурного туризму у повоєнний період залежить не лише від наявності відповідних суб'єктів та їхніх функцій, а й від того, наскільки скоординовано й узгоджено вони діятимуть у спільному напрямі [11]. Для ефективної взаємодії цих інституцій необхідно спиратися на чітко визначені засади, які забезпечують сталість, безпечність та гармонійність розвитку галузі. Саме тому важливим є окреслення принципів збалансованого розвитку культурного туризму, що формують рамки та орієнтири для організації всієї інституційної діяльності (рис. 2).

Визначені принципи збалансованого розвитку культурного туризму окреслюють загальні орієнтири, на які мають спиратися всі учасники інституційної взаємодії у повоєнний період. Однак для їх практичної реалізації необхідно сформувати конкретні механізми, інструменти та управлінські рішення, що забезпечать системність і результативність відновлювальних

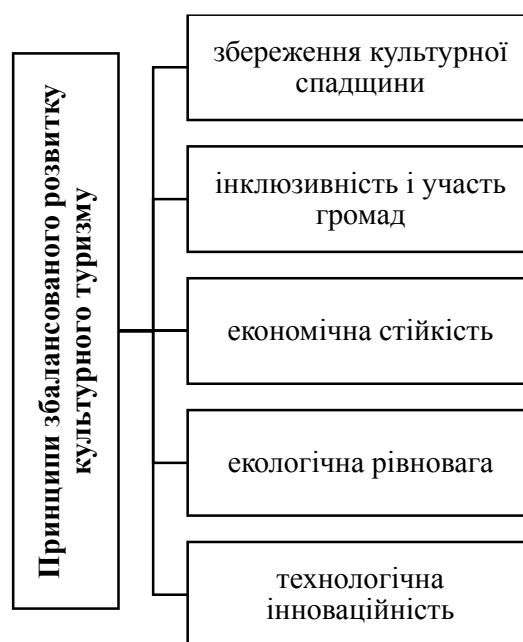

Рисунок 2 – Основні принципи збалансованого розвитку культурного туризму

Джерело: розроблено автором

процесів. Саме тому наступним кроком є визначення основних напрямів удосконалення інституційної інфраструктури, які дозволяють втілити ці принципи у дієві структурні та управлінські перетворення (рис. 3).

Запропоновані напрями удосконалення інституційної інфраструктури спрямовані на створення цілісної, ефективної та стійкої системи управління культурним туризмом у повоєнний період. Вони охоплюють як відновлення матеріальної бази культурних об'єктів, туристичної інфраструктури та безпечного середовища, так і зміцнення організаційних, управлінських і партнерських механізмів, що забезпечують функціонування галузі. Серед ключових акцентів варто виділити модернізація пам'яток, поглиблення взаємодії між владою, громадою та бізнесом, упровадження цифрових технологій і зміцнення міжнародного співробітництва.

Реалізація цих напрямів дає змогу не лише відновити туристичний потенціал територій, а й забезпечити довгостроковий розвиток, орієнтований на стійкість, культурну ідентичність та економічну ефективність. У підсумку інституційна інфраструктура стає не просто механізмом відбудови, а інструментом стратегічного оновлення та конкурентного позиціонування культурного туризму України у глобальному просторі.

Висновки. Проведене дослідження підтвердило, що формування ефективної інституційної інфраструктури є ключовою передумовою збалансованого розвитку суб'єктів культурного туризму у повоєнний період. Виявлені масштаби руйнувань культурної спадщини та інфраструктури засвідчують необхідність комплексного підходу до відновлення галузі, що має поєднувати державні ініціативи, громадську активність,

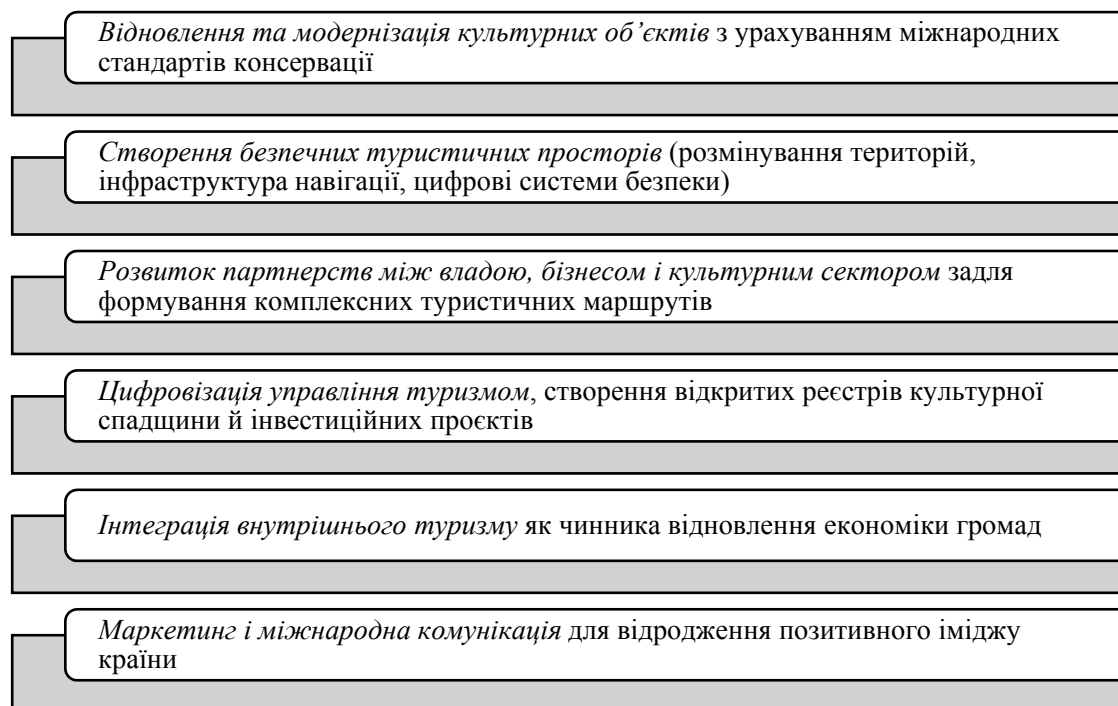

Рисунок 3 – Основні напрями вдосконалення інституційної інфраструктури

Джерело: розроблено автором

підприємницьку діяльність, науковий потенціал і міжнародну підтримку.

Розкрито, що інституційна інфраструктура охоплює не лише формальні регуляторні механізми, а й неформальні практики взаємодії, довіри та партнерства, які відіграють важливу роль у мобілізації локальних ресурсів та відновленні культурного середовища. Повоєнні умови вимагають адаптації традиційних підходів до управління туризмом, інтеграції безпекових вимог, застосування цифрових інновацій та впровадження гнучких моделей співпраці між усіма учасниками сфери.

Аналіз основних елементів інституційної інфраструктури показав, що лише узгоджене функціонування державних структур, громадських інституцій, бізнесу, освітньо-наукових закладів і міжнародних організацій може забезпечити необхідні умови для якісного та стійкого розвитку культурного туризму. Не менш важливим є дотримання принципів збалансованого розвитку, які створюють нормативно-ціннісну основу для прийняття

управлінських рішень і визначення стратегічних пріоритетів у сфері культурного туризму.

Запропоновані напрями удосконалення інституційної інфраструктури відображають сучасні потреби галузі, враховують масштаби руйнувань та наявний потенціал відновлення. Їх реалізація дозволить створити цілісну систему управління розвитком культурного туризму, здатну забезпечити збереження культурної спадщини, підвищення конкурентоспроможності туристичних продуктів, економічну стійкість територій і посилення міжнародної присутності України на глобальному туристичному ринку.

Таким чином, інституційна інфраструктура у повоєнний період виступає не лише організаційною основою відбудови, а й стратегічним ресурсом для формування нової моделі розвитку культурного туризму, спрямованої на зміцнення культурної ідентичності, підтримку громад і довготривалу стійкість національної туристичної сфери.

Список використаних джерел:

1. Richards G. Cultural Tourism: Global and Local Perspectives. Inghamton : Haworth Hospitality Press, 2007. 352 p.
2. Hall C.M. Cultural Heritage and Tourism: Policy, Planning and Management. Routledge, 2019. 256 p.
3. Антоненко І., & Охріменко А. Економіко-правові засади розвитку туристичного потенціалу України в умовах поствоєнної трансформації. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2025. Випуск № 2, С. 137–141. URL: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/342963>
4. Чепурда Л., Чепурда Г., & Матвійчук Л. Досвід застосування інноваційних технологій в практиці реалізації методів стратегічного маркетингу в туризмі та готельно-ресторанному бізнесі. *Innovations and Technologies in the Service Sphere and Food Industry*. 2024. (2 (12), 68–78. DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.2\(12\).2024.9](https://doi.org/10.32782/2708-4949.2(12).2024.9)
5. Yermachenko V., Melnychenko S., Sidak M., Dupliak T., Losytka T. Sustainable tourism in the post-war reconstruction of territorial communities in Ukraine. *Access to science, business, innovation in the digital economy*. ACCESS Press. 2024. Випуск 5, № 1, С. 34–57, DOI: [https://doi.org/10.46656/access.2024.5.1\(3\)](https://doi.org/10.46656/access.2024.5.1(3))

6. Тимошенко Т., Опанащук Ю., Юрченко К., Ілляшенко І. Богославець, О. Постконфліктне відродження туризму: Сталі моделі для громад та регіонів України. *Міждисциплінарні огляди*. 2024. Випуск 7. DOI: <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe032>
7. Zakharina O. (2022) Публічно-приватне партнерство в забезпеченні сталості розвитку туризму. *ZESZYTY NAUKOWE WSG*, t. 41, seria: Turystyka i Rekreacja, nr 17. 2022. s. 91–112.
8. Міністерство культури України. Руйнування туристичної інфраструктури. URL: <https://mcsc.gov.ua/news/1599-pamyatok-kulturnoyi-spadshhyny-ta-2415-obyektiv-kulturnoyi-infrastruktury-postrazhdaly-v-ukrayini-cherez-rosijsku-agresiyu/>
9. Зубехіна Т., & Романюк В. Стратегії розвитку конкурентоспроможності суб'єктів культурного туризму у повоєнний час. *Економіка та суспільство*. 2025. Випуск 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-63>
10. Zubekhina T., Matviichuk L., Sheiko Y., Polishchuk V., & Panova A. Tools for balanced development of hospitality industry entities in the post-war period. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2025. 5 № 64. 574–584. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.64.2025.4833>
11. Організаційно управлінські основи розвитку територіальних громад в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення : *колективна монографія* / колектив авторів за загальною редакцією д.е.н., проф. Вдовічена А.А. Чернівці : Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, 2025. 276 с.

References:

1. Richards G. (2007) *Cultural Tourism: Global and Local Perspectives*. Inghamton : Haworth Hospitality Press, 352 p.
2. Hall C. M. (2019) *Cultural Heritage and Tourism: Policy, Planning and Management*. Routledge, 256 p.
3. Antonenko I., & Okhrimenko A. (2025). Ekonomiko-pravovi zasady rozvytku turystychnoho potentsialu Ukrainy v umovakh postvoiennoi transformatsii [Economic and legal principles of the development of the tourist potential of Ukraine in the conditions of post-war transformation]. *Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic Sciences)*, no. (2), pp. 137–141. Available at: <http://es.khpi.edu.ua/article/view/342963> (in Ukrainian)
4. Chepurda L., Chepurda H., & Matviichuk L. (2024). Dosvid zastosuvannya innovatsiynykh tekhnolohii v praktytsi realizatsii metodiv stratehichnogo marketynhu v turyzmi ta hotelno-restorannomu biznesi [Experience of applying innovative technologies in the practice of implementing strategic marketing methods in tourism and hotel and restaurant business]. *Innovations and Technologies in the Service Sphere and Food Industry*, vol. 2 № 12, pp. 68–78. DOI: [https://doi.org/10.32782/2708-4949.2\(12\).2024.9](https://doi.org/10.32782/2708-4949.2(12).2024.9) (in Ukrainian)
5. Yermachenko V., Melnychenko S., Sidak M., Dupliak T., Losytko T. (2024). Sustainable tourism in the post-war reconstruction of territorial communities in Ukraine. *Access to science, business, innovation in the digital economy. ACCESS Press*, vol. 5 № 1, pp. 34–57. DOI: [https://doi.org/10.46656/access.2024.5.1\(3\)](https://doi.org/10.46656/access.2024.5.1(3))
6. Tymoshenko T., Opanashchuk Y., Yurchenko K., Illiashenko I., & Bogoslavets O. (2024). Postkonfliktne vidrodzhennia turizmu: Stali modeli dlia hromad ta rehioniv Ukrainy [Post-conflict revival of tourism: Sustainable models for communities and regions in Ukraine]. *Multidisciplinary Reviews*, no. 7. DOI: <https://doi.org/10.31893/multirev.2024spe032> (in Ukrainian)
7. Zakharina O. (2022). Publichno-pryvatne partnerstvo v zabezpechenni stalosti rozvytku turizmu [Public-private partnership in ensuring sustainable tourism development]. *ZESZYTY NAUKOWE WSG*, t. 41, seria: Turystyka i Rekreacja, nr 17, pp. 91–112.
8. Ministerstvo kultury Ukrainy. Ruinuvannya turystychnoi infrastruktury [Ministry of Culture of Ukraine. Destruction of tourist infrastructure]. Available at: <https://mcsc.gov.ua/news/1599-pamyatok-kulturnoyi-spadshhyny-ta-2415-obyektiv-kulturnoyi-infrastruktury-postrazhdaly-v-ukrayini-cherez-rosijsku-agresiyu/>
9. Zubekhina T., & Romaniuk V. (2025). Stratehii rozvytku konkurentospromozhnosti subiektiv kulturnoho turizmu u povoiennyi chas. [Strategies for developing the competitiveness of cultural tourism actors in the post-war period]. *Economy and Society*, vol. 77. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-77-63> (in Ukrainian)
10. Zubekhina T., Matviichuk L., Sheiko Y., Polishchuk V., & Panova A. (2025). Tools for balanced development of hospitality industry entities in the post-war period. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 5, № 64, pp. 574–584. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.64.2025.4833>
11. Vdovichen A. A. (eds.) (2025) *Orhanizatsiino upravlinski osnovy rozvytku terytorialnykh hromad v umovakh voiennoho stanu ta povoiennoho vidnovlennia: kolektyvna monohrafiia*. Chernivtsi: Chernivetskyi torhovelnoekonomichnyi instytut DTEU. 276 p. (in Ukrainian)

Tetiana Zubekhina

Lutsk National Technical University

INSTITUTIONAL INFRASTRUCTURE FOR THE BALANCED DEVELOPMENT OF CULTURAL TOURISM ACTORS IN THE POST-WAR PERIOD

The article is devoted to a comprehensive study of the institutional infrastructure for the balanced development of cultural tourism actors in the post-war period and to identifying its key role in the recovery of the national tourism sector. The relevance of this research stems from the large-scale losses of cultural heritage and cultural infrastructure caused by the full-scale armed aggression, which creates unprecedented challenges for the functioning of cultural tourism. The article analyzes official data on the destruction of cultural objects, highlights the territorial unevenness of losses, and determines their impact on Ukraine's tourism potential. The study

clarifies the concept of institutional infrastructure in cultural tourism, understood as a system of formal and informal institutions, legal mechanisms, organizational structures, partnerships, and professional communities that ensure coordination and effective interaction among stakeholders. The main elements of this infrastructure are identified: national and regional authorities, civil society organizations, business entities, educational and research institutions, and international partners. Their functions are examined in the context of post-war reconstruction and the formation of a competitive tourism product. Special attention is paid to the analysis of post-war conditions that shape new requirements for tourism management: the need for the restoration of damaged cultural objects, the reorientation of tourism policies at the community level, safety assurance for tourist routes, and the involvement of international financial and technical assistance. The principles of balanced cultural tourism development are defined as a methodological foundation for building an effective institutional system, including heritage preservation, inclusiveness, economic resilience, environmental responsibility, and digital innovation. The article proposes key directions for improving the institutional infrastructure, such as modernization of cultural resources, expansion of partnership-based governance models, digitalization of services and administrative processes, strengthening international cooperation, and supporting domestic tourism as a tool for community recovery. It concludes that the formation of an effective institutional infrastructure is a strategic factor in ensuring the sustainability, competitiveness, and long-term development of Ukraine's cultural tourism sector in the context of post-war reconstruction.

Keywords: cultural tourism, institutional infrastructure, post-war period, sustainable development, cultural heritage, tourist destinations, partnership, international support, recovery, tourism management.

Стаття надійшла: 12.11.2025

Стаття прийнята: 03.12.2025

Стаття опублікована: 17.12.2025